

ЗАКОНОДАВЧИЙ ПЕРЕКЛАД У КАНАДІ: ІСТОРІЯ ТА ЗДОБУТКИ

У статті проаналізовано діахронічний аспект практики законодавчого перекладу в Канаді, простежено еволюцію теоретичних підходів до його виконання, визначено основні його види та їх особливості, перелічено офіційні вимоги до якості цього виду перекладу та фахівців, які його виконують.

Ключові слова: юридичне перекладознавство, законодавчий переклад, парламентський переклад, двомовне законотворення, стратегії перекладу, історія перекладу.

Зростання попиту на переклад законодавчих текстів та необхідність вироблення його стратегій визначають **актуальність** нашого дослідження. Його **мета** полягає в аналізі досвіду Канади, де цей вид перекладу має тривалу історію застосування. **Об'єктом** дослідження стали власне практика законодавчого перекладу та етапи розвитку його теоретичних засад, а **предметом** – особливості, стратегії, проблеми законодавчого перекладознавства, їх причини та шляхи подолання.

Із розвитком громадянського суспільства в Україні значно зросла правова обізнаність пересічних громадян й увага до рівня та способів їх забезпечення державою. Тому концептосфера права разом із її мовною формою вираження вийшла з вузькопрофесійної сфери вжитку і посіла чільне місце в культурі та свідомості населення поряд із релігією, наукою, мистецтвом, фольклором і філософією. Це призвело до виникнення правової лінгвістики як науки про мовну реалізацію правових концептів та юридичного перекладу, об'єктом якого є стали способи переключення між мовними кодами юридичних документів.

Законодавчий переклад – це порівняно новий напрямок досліджень у межах юридичного перекладознавства. Його місце в цій системі та теоретичні засади чітко не визначені, зокрема у вітчизняній теорії перекладу, тому заслуговують на особливу увагу фахівців. Ми розглядаємо законодавчий переклад як переклад

власне законодавчих актів та міжнародних договорів, що набувають сили закону після їх підписання чи ратифікації.

Зважаючи на політику правової євроінтеграції, юридично закріплену на державному рівні [1], упродовж останнього десятиріччя в Україні зростає необхідність у перекладі єдиного європейського законодавства, яке формується в рамках офіційних органів Євросоюзу та Ради Європи. Європейські правники зауважують, що Європарламент об'єднує законодавчу й виконавчу функцію влади, діючи на міжурядовому рівні, і створює європейські закони за принципами укладання міжнародних угод [Gallas 2002, с. 91–92], що підтверджує необхідність комплексного дослідження законодавчого перекладу. Оскільки різниця між законами та міжнародними договорами є формальною, а не функціональною, можемо припустити, що до них можна застосовувати єдині вимоги та стратегії перекладу, за умови збереження їхньої форми.

Переклад міжнародних договорів став актуальним для України разом із її вступом до міжнародних організацій в середині ХХ століття і вже отримав теоретичне обґрунтування в працях радянських та вітчизняних вчених (В.І. Євінтова, В.В. Калужної, Н.К. Кравченко, О.Р. Заруми-Панських, І.С. Орлової, Г.М. Громової, В.В. Дайнеко, Г.В. Цірата, Г.В. Саннікова та ін.). У свою чергу, переклад законів донедавна розвивався лише в багатонаціональних країнах з кількома державними мовами, хоча виник він ще в епоху великих географічних відкриттів, що робить канадський досвід законодавчого перекладу вдалим прикладом для дослідження історії його розвитку та формування фундаментальних засад.

Майкл Маккензі, перекладач Дирекції укладання та перекладу законів Квебеку, у своїй статті «Історія законодавчого перекладу в Квебеці», опублікованій у 2008 році у Віснику канадського парламенту [McKenzie 2009], стверджує, що переклад законів широко застосовується в цій провінції ще з середини XVIII століття. Причиною його виникнення стало завоювання Нової Франції англійцями, які використовували його для встановлення своїх правових норм на захоплених територіях, зважаючи на невисокий рівень володіння місцевого населення англійською мовою та відносно низьку концентрацію британських підданих. У 1760 році, після встановлення військового режиму, нові губернатори міст Квебек, Труа-Рів'єр та Монреаль–Крамає, Брюйєр і Матюрен, вихідці з сімей французьких гугенотів, які

отримали притулок у Великій Британії, очолили створення нового місцевого законодавства та стали його першими офіційними перекладачами. Їх завданням було своєчасне донесення місцевому населенню інформації про новий правопорядок на підконтрольних територіях, тому здебільшого документи спочатку оприлюднювали французькою мовою, а потім перекладали англійською. Проте головним конституційним законом того часу стала Королівська декларація 1763 року, що проголосила обов'язковим використання британського цивільного та кримінального законодавства у новій колонії. Одразу після оприлюднення її було перекладено французькою мовою.

Після скасування військового режиму в 1764 році губернатором нової «провінції Квебек» став Джеймс Мюррей, який розпочав систематичну роботу над розробкою нової законодавчої бази, тому необхідність у законодавчому перекладі у цей період адміністративних перетворень зростала.

У 1768 році у Квебеці з'явився перший «офіційний перекладач і французький секретар губернатора та Ради Квебеку». Ним став Франсуа-Жозеф Кюне. Він керував перекладом усіх законів та постанов провінції упродовж 21 року і був прихильником дослівного перекладу. Найзнаковішим документом, на якому є підпис Ф.-Ж.Кюне, став «Акт Квебеку», прийнятий британським парламентом у 1774 році. За цим законом в Квебеці діяли британський кримінальний, але французький цивільний кодекси. Для дотримання термінологічної єдності в кожній з галузей законодавства у 1792 році було вирішено укладати наступні закони, що стосувалися цивільного кодексу, французькою мовою, а ті, що стосувалися кримінального кодексу, – англійською. Усі вони згодом повинні були бути перекладені другою офіційною мовою.

Конституційним актом 1791 року англійські володіння на території Північної Америки були розділені на дві частини: англомовну Верхню Канаду та франкомовну Нижню Канаду. Кожен регіон мав власний парламент, але усі їхні закони повинні були затверджуватися губернатором. Франкомовні депутати Нижньої Канади проголосували за надання французькій мові статусу офіційної законодавчої, однак питання не було вирішено ні у законодавчому, ні у процедурному порядку, а переклад залишався необхідним законодавчим інструментом у новій парламентській державі.

Після об'єднання Нижньої та Верхньої Канади в «Канадську провінцію» у 1840 році єдиною офіційною мовою для укладення законів та проведення парламентських обговорень (до 1849 року) стала англійська. При цьому використання французької законом не заборонялося, тому обговорення і далі проходили французькою, а документи продовжували нею перекладати. Офіційний Квебек відреагував на такі конституційні зміни прийняттям єдиного в його історії закону, що стосувався виключно перекладу – Закону про можливість перекладу законів Квебеку та суміжних документів французькою мовою [McKenzie 2009, с. 38].

Ще до утворення Канадської федерації (у 1867 році) було прийнято Цивільний кодекс Нижньої Канади, який мав на меті забезпечити представникам англосовної меншини Квебеку користування приватним правом. Цей закон мав два рівно автентичні мовні варіанти: англійський і французький. Його двомовність заважала однаковою сприйняттю викладених у ньому положень користувачами кожної з мов. Якщо питання викликали положення кодексу, які відтворювали вже існуючі закони, перевагу надавали тому мовному варіантові, який точніше передавав його нормативний зміст та був ближчим до тексту відповідного закону. Якщо виникали суперечки щодо тлумачення змін до законів, переважав текст, який «точніше передавав намір законодавців відповідно до загальних правил тлумачення законодавчих документів» [Côté 2002, с. 7].

Разом зі створенням «Великої Канади» у Конституції було закріплено обов'язковість двомовного законодавства на всій території нової держави для забезпечення рівноправності її франкомовного й англосовного населення. Крім практичного значення, ці конституційні зміни відіграли важливу символічну роль у формуванні національної ідентичності канадців: для англосовної частини населення двомовне законодавство стало однією з основних відмінностей Канади від її могутнього південного сусіда, а для франкомовного населення воно означало, що їхня країна не обмежується місцем їх компактного проживання.

Важливим кроком на шляху двомовного законотворення стало визнання канадською судовою системою юридичної рівнозначності обох мовних версій будь-якого закону. Однак у Конституції 1867 року, яка досі залишається чинною, не вказано, в якому напрямі повинен виконуватися переклад. Оскільки зараз закони Квебеку укладають французькою і перекладають англійською,

складно повірити, що впродовж тривалого часу цей процес був зворотнім. Той момент, коли відбулася ця зміна, залишається невідомим. У 1977 році на міжнародному симпозиумі, присвяченому проблемам укладання законів, колишній директор бібліотеки Національної Асамблеї Квебеку та дослідник історії квебекськогозаконотворення Жан-Шарль Бонанфан заявив, що майже до 1920 року більшість законів провінції укладали англійською, а вже потім перекладали французькою мовою [Bonenfant 1979, с. 391]. Хоч він і не мав історичного підтвердження своєї гіпотези, однак її слушність була беззаперечною. По-перше, переважна більшість законодавців походила з ірландських сімей, і їхньою рідною мовою була англійська. По-друге, законодавці Квебеку надихалися документами, прийнятими в інших канадських провінціях та у Сполучених Штатах Америки [McKenzie2009, 38]. Підтвердити або спростувати цю тезу за життя Ж.-Ш.Бонанфан не встиг, тому це завдання постає перед його послідовниками.

Під час свого виступу Ж.-Ш. Бонанфан зауважив також, що з 1936 року завдяки зусиллям видатних законотворців Луї-Філіпа Жофріона, Луї-Філіпа Піжона, П'єра Давіо, Едуара Асселена та Леопольда Дезіле значно покращилася редакційна якість законодавчих документів. Одночасно з тим велися розробка двомовної термінології та усунення різнотлумачень, пов'язаних із паралельним використанням засад французької та англійської правових систем для створення нового канадського законодавства [Bonenfant 1979, с. 392–393].

У сучасній парламентській державі, якою є Канада, особливої уваги заслуговує не тільки законодавчий переклад (*traductionlegislative / traductiondeslois*), а і так званий **парламентський переклад** (*traductionparlementaire*), тобто усний і письмовий переклад парламентських виступів, обговорень та документів. Доцільно розглянути історію його розвитку на прикладі канадської провінції Нью-Брунсвік [7].

Депутати Нью-Брунсвіку визнали необхідність перекладу для встановлення демократії у 1969 році разом із прийняттям Закону про офіційні мови, але Служба перекладу при Міністерстві Постачання та Послуг була створена ще у серпні 1967 року, коли почали використовувати синхронний переклад на засіданнях Законодавчої Асамблеї. Законодавчий переклад у Нью-Брунсвікуофіційно з'явився у 1973 році, коли обома державними мовами були опубліковані

«Оновлені закони Нью-Брунсвіка». Датою виникнення парламентського перекладу вважають 1 липня 1977 року, коли до статті 4 Закону про офіційні мови було внесено відповідні зміни та створено в Службі перекладу Секцію парламентських обговорень. У 1982 році її передали у відомство Законодавчої Асамблеї, а ще через 2 роки об'єднали зі Службою Хансарду, відповідальною за офіційний стенографічний звіт про засідання парламенту. Після реформ 1997 року їх розділили, тому зараз окремо функціонують Стенографічне бюро (BureaudeHansard) та Служба перекладу парламентських засідань (Traductiondesdébats).

Крім синхронного перекладу парламентських засідань, виконується письмовий переклад їх стенографічних звітів та протоколів Законодавчої Асамблеї, порядків денних, який щоденно впродовж всього сесійного періоду роздаються депутатам, проектів резолюцій, депутатських промов та виступів, офіційних комюніке та ділового листування, внутрішніх адміністративних документів парламенту та робочих комітетів, а попит на парламентський переклад як один з видів законодавчого продовжує зростати.

Перекладачі Парламенту виконують різні завдання в сесійний та міжсесійний періоди. Перший триває близько трьох місяців між листопадом та березнем. У цей час основна робота полягає у перекладі виступів міністрів, депутатів, обговорень та внесених резолюцій. Важливим завданням є попередній переклад заяв та промов. Їх двомовні тексти роздають усім депутатам, перекладачам-синхроністам та представникам засобів масової інформації перед початком виступу. Упродовж одного сесійного періоду перекладають близько 60 промов по 15 сторінок кожна та більше 400 заяв. У міжсесійний період виконується переклад стенограми попередньої сесії.

Під час однієї з конференцій, проведеної в рамках генеральної щорічної асамблеї Корпорації усних та письмових перекладачів і термінознавців Нью-Брунсвіка 2003 року, Вальмон Леблан, колишній керівник Стенографічного бюро та Служби Перекладу парламентських засідань, парламентський перекладач з 1975 року, запропонував такі «10 золотих правил парламентського перекладу» [7]:

- 1 Відтворюючи промови представників влади і опозиції, перекладач у кожному випадку повинен залишатися вірним комунікативній настанові автора і не виявляти особистих політичних уподобань;

- 2 Згідно з парламентським протоколом депутатів називають не за іменами, а за їхніми посадами або округами. Якщо ж депутат не дотримується регламенту або не визнає авторитету парламентської президії, його можуть назвати по імені, що означатиме дисциплінарне покарання – він повинен буде покинути залу до кінця засідання, тому перекладачі повинні особливо уважно слідкувати за використанням власних імен у перекладі;
- 3 Перекладачі повинні суворо дотримуватися термінів виконання перекладу, особливо це стосується попереднього перекладу промов, бо дати основних засідань не можуть бути змінені, а промова міністра без її своєчасного перекладу втрачає жоден сенс. Вони повинні також зважати на необхідність підготовки належної кількості двомовних копій та їх розповсюдження, отже переклад має бути виконано завчасно;
- 4 У Канаді гендерне питання набуло вагомого політичного значення, тому принципи його мовної реалізації повинні бути збережені у перекладі, але не мають привертати особливої уваги;
- 5 Оскільки терміни підготовки парламентських документів, наприклад, проекту бюджету, дуже стислі і правки до нього можуть вноситися в процесі та після виконання його перекладу, перекладачі повинні ретельно вивірити останню версію документу, щоб уникнути загального розголосу його попередніх версій і дотриматися збереження професійної таємниці;
- 6 Регламент зобов'язує доповідачів звертатися винятково до президії парламенту, а не до всіх парламентарів, окремих депутатів чи міністрів, тому виступ часто набуває дуже персоналізованої форми, а його переклад має максимально відповідати оригіналові для уникнення непорозумінь. Крім того, перекладач повинен зберігати навмисні повтори, метою яких є привертання уваги до тієї чи іншої проблематики, і вміти передбачати реакцію депутатів, аби робити паузи для аплодисментів, коли це потрібно;

- 7 Перекладач повинен добирати якомога лаконічніші та точніші формулювання в усному та письмовому перекладі, беручи до уваги, що завчасна підготовка текстів виступів призводить до прискорення темпу мовлення доповідача. При цьому, перекладач має відтворювати сказаний, а не написаний текст промови, оскільки мовець може від нього відходити;
- 8 Особисті звинувачення суперечать регламенту канадського парламенту, тому не варто заміняти вирази, що можуть поставити під сумнів правдивість депутатів, відповідниками з вужчим значенням;
- 9 Маючи право виступати будь-якою державною мовою, парламентарі можуть переходити з однієї мови на іншу, а перекладач повинен відтворювати текст другою офіційною мовою;
- 10 Перекладач повинен надавати політичній термінології універсальнішого змісту для уникнення різночитань. З цієї ж метою він має право заміняти повторювані лексеми з загальним значенням лексемами з конкретнішим значенням. Іншу прецизійну інформацію (власні назви, цифри та дати) необхідно щоразу відтворювати повністю, а не вдаватися до описового перекладу чи посилань.

Отже, виконання парламентського перекладу вимагає від канадського перекладача високого володіння обома державними мовами та відповідними терміносистемами, вміння миттєво переходити з однієї мови на іншу, створювати простий і зрозумілий текст перекладу, дотримання регламенту та уваги до деталей. Особливістю канадського парламентського тексту є те, що він здебільшого повинен однаково адекватно сприйматися двома мовами в письмовій та усній формах.

Згідно із загальними вимогами до перекладачів юридичних та законодавчих документів, визначених Міністерством урядових послуг провінції Онтаріо [5], такі фахівці повинні дотримуватися термінів виконання перекладу, стильових та граматичних норм цільової мови, технічних норм оформлення перекладу та правил укладання законодавчих документів провінції французькою [6] та англійською [9] мовами. Для цього вони мають професійно

володіти знаннями загального прецедентного права, належною термінологією та фразеологією, затвердженою урядовою службою перекладу, орієнтуватися у діяльності та програмах адміністрації провінції, вживати повні офіційні назви документів та урядових програм, правильні географічні найменування тощо. Усі необхідні консультативні матеріали можна знайти на сайті термінологічної служби при Міністерстві урядових послуг: <http://www.sse.gov.on.ca/mgs/onterm/fr/pages/default.aspx> або www.ontario.ca/terminologie. За необхідності уточнення офіційних назв чи окремих термінів перекладач має право звернутися за консультацією до термінологічного відділу урядової служби перекладу. У випадку цитування чи посилання на текст діючих законів перекладач повинен використовувати офіційні двомовні тексти законів, розміщені у загальному доступі на сайті www.e-laws.gov.on.ca. Якщо йому не зрозумілий зміст початкового документу, перекладач повинен звернутися за роз'ясненнями до юриста відповідного державного департаменту. Остаточний текст законодавчого перекладу не повинен містити перекладацьких коментарів, підкреслених або неперекладених абзаців тощо.

Загалом *стратегії перекладу законодавчих текстів*, які використовуються в сучасній Канаді, у викладі П'єра-Андре Коте, професора юридичного факультету університету м. Монреаль [Côté 2002, 8-13], можна звести до трьох основних принципів, *перший* з яких сформульовано так: «Обидва мовні варіанти повинні рівноцінно використовуватися для тлумачення положень державного законодавства». Це означає, що тлумачити будь-який закон можна тільки після ознайомлення з його повним текстом, а перекладати закон третьою мовою можна лише за умови урахування обох його лінгвістичних варіантів. *Другий принцип перекладу законодавчих текстів* полягає в тому, що за наявності розбіжностей між текстами законів, оформленими французькою і англійською мовами, для їхнього усунення необхідно вдаватися до основного прийому інтерпретації юридичного тексту – його осмислення з позиції наміру законодавця. Канадські вчені наголошують, що оскільки обидва тексти прийняті парламентом як однаково автентичні, вони не можуть містити суперечностей юридичного характеру, а лише термінологічні неточності. *Третій принцип* засновується на аксіомі про єдність законодавчої позиції, що дозволяє перекладачеві для усунення різночитань знайти спільне значення положень, зафіксованих в обох мовних варіантах

законодавчого акту, і відтворити його у перекладі, дотримуючись загальної логіки викладу, щоб обране формулювання не суперечило змістові та цілям усього документу.

Дотримання цих простих і логічних принципів ускладнюється браком часу для всебічного вивчення документу перед виконанням його перекладу, неоднаковим володінням перекладачем обома мовами та глибокими профільними знаннями. Більшість пересічних канадців та юристів також користуються лише однією з офіційних мов, тому зіставне тлумачення та застосування законодавчих норм, покликане для їх універсалізації, є їм недоступним, через що зростає відповідальність перекладача законодавчих текстів.

Незважаючи на конституційно закріплену рівнозначність мовних варіантів законодавчих документів та необхідність їх паралельного використання, на практиці перевага надається лише одному з них, а до іншої версії звертаються тільки у разі різничитань тексту закону. Вибір мовної версії законодавчого документу залежить від його редакційної якості, авторитету кожної з мов в окремих видах діяльності та мовної характеристики середовища використання документу, оскільки за Конституційною Хартією прав Канади правовий текст має бути точно та зрозуміло сформульованим, а громадяни не можуть бути засуджені за законами, зміст яких вони не можуть досягнути через незнання мови [Côté 2002, с.14–19]. Судді часто надають перевагу текстові закону тією мовою, якою він був укладений, бо, на їхню думку, він краще відображає комунікативну настанову автора, особливо якщо переклад здійснювався з готового документу, а перекладач не мав доступу до процесу його укладання та обговорення.

Недостатність обґрунтування теоретичних засад законодавчого перекладу саме з перекладознавчих позицій, беручи до уваги, що його дослідниками в Канаді є переважно фахівці з права, а не з перекладу, унеможливорює підтвердження належної якості законодавчих перекладів та вироблення довіри до них серед фахівців і населення. Тому проблеми розробки стандартів перекладу законодавчих текстів найближчим часом повинні стати об'єктом докладення професійних зусиль канадських перекладознавців.

Беручи до уваги активну фазу юридичних євроінтеграційних процесів у нашій країні, українські дослідники також повинні в найкоротші терміни сформулювати теоретичні засади законодавчого перекладу, виходячи з вітчизняних реалій:

європейської орієнтованості законодавства, необхідності узгодження концептуальних та термінологічних правових систем Європейського союзу та України, відсутності профільних державних термінологічних, перекладацьких та правових консультаційних служб, централізованого державного фінансового та матеріально-технічного забезпечення перекладу законів, офіційних загальнодоступних баз багатомовних текстів законодавчих документів, профільних термінологічних словників-довідників та спеціалізованої підготовки кадрів.

Узагальнення багаторічного досвіду законодавчого перекладу такої високорозвиненої демократичної країни, як Канада, дозволить значно скоротити час на окреслення загальних вимог до якості, стратегій та принципів виконання цього виду перекладу та сконцентруватися на дослідженні його окремих напрямків та аспектів, чітко визначити та заповнити лакуни у вітчизняному юридичному перекладознавстві й організації практичної діяльності перекладачів законодавчих текстів. Оскільки законодавчий переклад виконується на межі право- та перекладознавства, його теоретичне осмислення повинно проводитися фахівцями обох галузей знань. Без координації цього процесу на державному рівні його практичне забезпечення є досить складним завданням, тому вітчизняним теоретикам перекладу варто спиратися на висновки канадських експертів з права, щоб хоча б частково компенсувати недослідженість цієї проблематики українськими юристами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Україна. Закон «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» № 1629: від 18 березня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
2. *Bonenfant J.-Ch.* Perspective historique de la rédaction des lois au Québec // *Les Cahiers de droit.* – 1979. – vol.20, n°s 1-2. – P. 387-398.
3. *Côté P.-A.* L'interprétation des textes législatifs bilingues au Canada // *L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue / sous la dir. de R. Sacco.* – Turin: L'Harmattan Italia, 2002. – P. 7-19.
4. *Gallas T.* Politique de transparence et accès du public aux documents: une interprétation plus facile du droit communautaire? // *L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue / sous la dir. de R. Sacco.* – Turin: L'Harmattan Italia, 2002. – P. 89-102.
5. Gouvernement de l'Ontario, Norme de qualité. Catégorie 3: Services de traduction juridique (de l'anglais au français ou du français à l'anglais)

[Ressource électronique]. – Mode d'accès: <http://www.sse.gov.on.ca/mgs/onterm/>

6. documents/supplierscorner/qs.lef.lfe.2013.fr.pdf

7. Groupe de jurilinguistique française, ministère de la Justice, Canada, Guide fédéral de jurilinguistique législative française [Ressource électronique]. – Mode d'accès: <http://www.justice.gc.ca/fra/min-dept/pub/juril/index.html>

8. *LeBlanc V.* Au cœur de la traduction parlementaire au Nouveau-Brunswick [Ressource électronique]. – Mode d'accès: <http://www.gnb.ca/legis/publications/trad%20parlem%20web-fr2.pdf>

9. *McKenzie M.* Survol historique de la traduction législative au Québec // Revue parlementaire canadienne. – 2009. – Vol 32, no 1, Printemps. – P. 37-39.

10. The English Legislative Language Working Group, Department of Justice, Canada, Legistics [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.canada.justice.gc.ca/eng/dept-min/pub/legis/index.html>

Стаття надійшла до редакції 22.10.13

Мирошниченко М.В., асп.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЙ ПЕРЕВОД В КАНАДЕ: ИСТОРИЯ И ДОСТИЖЕНИЯ

В статье проанализирован диахронический аспект практики законодательного перевода в Канаде, прослежена эволюция теоретических подходов к его выполнению, определены основные его виды и их особенности, названы официальные требования к качеству этого вида перевода и специалистам, его выполняющим.

Ключевые слова: юридическое переводоведение, законодательный перевод, парламентский перевод, двуязычное законотворчество, стратегии перевода, история перевода.

Miroshnychenko M.V., postgraduate,

Institute of Philology Taras Shevchenko University of Kyiv

LEGISLATIVE TRANSLATION IN CANADA: HISTORY AND ADVANCE

In the article we analyzed the diachronic aspect of legislative translation practice in Canada, retraced evolution of theoretical approaches to it, defined its main types and their peculiarities, and enumerated official requirements to the quality of this type of translation and to legislative translators.

Keywords: *legal translation studies, legislative translation, parliamentary translation, bilingual law-making, translation strategies, history of translation.*

УДК 811.124'2

Милик О.В., викл.,

Львівський медичний університет імені Данила Галицького

VALIDUS ЯК КАТЕГОРІЯ ДАВНЬОРИМСЬКОГО ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Стаття присвячена розгляду номена validus як складової ментального й вербального лексикону римлян. Аналізується понятійна, конотативна та метафорична характеристики лексеми validus в лінгвокультурологічному та концептологічному аспектах.

Ключові слова: *лінгвокультурологія, концепт, концептуальна метафора, латинська мова, validus.*

У сучасній концептології та лінгвокультурології велика увага приділяється концептам етичного характеру ([Арутюнова 1993], А.Вежбицька [Вежбицкая 1997], [Воркачев 2002], [Карасик 2001], [Красавский 2001] та ін.), оскільки особливості лінгвальної маніфестації соціально-етичного досвіду мають безпосереднє відношення до менталітету етносу. Специфічну рису лінгвокультурного концепту може також становити його включеність у «вертикальний контекст», що формує його прецедентні властивості, – здатність асоціюватися з вербальними, символічними або подійними феноменами, відомими усім членам етнокультурного соціуму [Гудков 2000: 120; Стернин 2000: 15]. Як показують спостереження, поняття «здоров'я» в лінгвокультурології є одним із найменш вивчених, хоча за значимістю й частотністю використання воно займає одне з чільних місць у концептуальній системі людини як основа її біологічного існування. Окрім того, цей концепт відбиває складну систему духовного й морально-етичного вимірів картини світу та має соціогенну природу. Актуальність дослідження вербальної репрезентації концепту «здоров'я» в латинській мові зумовлена